

Wyrok z dnia 4 listopada 2003 r.

II UK 154/03

Od dnia 24 grudnia 1999 r. (ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99, Dz.U. Nr 106, poz. 1215) do dnia 1 stycznia 2001 r. (uchwalenie nowej regulacji zasad wypłaty emerytur wojskowych - art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, Dz.U. Nr 122, poz. 1313) przepis art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.) powinien być stosowany w brzmieniu, jakie miał w dniu 31 grudnia 1998 r.

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 listopada 2003 r. sprawy z wniosku Wacława M. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w W. o wysokość emerytury wojskowej, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wojskowe Biuro Emerytalne w W., dokonując zmiany zasad wypłaty emerytur od dnia 1 stycznia 1999 r. w związku z art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), decyzją z dnia 25 stycznia 1999 r., wydaną na podstawie art. 103 ust. 2 tej ustawy, ustaliło prawo Wacława M. do pobierania emerytury w pełnej wyso-

kości, niezależnie od osiągnięcia zarobków z tytułu zatrudnienia, jako przysługujące osobie, która ukończyła 65 rok życia.

Po ogłoszeniu orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99 (Dz.U. z dnia 24 grudnia 1999 r. Nr 106, poz. 1215), w decyzji z dnia 11 maja 2000 r., obejmującej wypłatę emerytury w roku 2000, organ emerytalny stwierdził, że na wypadek osiągnięcia wynagrodzenia lub dochodu wysokość świadczenia będzie ograniczona według zasad wynikających z art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.).

W odwołaniu o tej decyzji Wacław M. zarzucił, że na skutek błędnej interpretacji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, wojskowy organ emerytalny pominął utratę mocy obowiązującej przepisu art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin. Twierdził, że nastąpiło usunięcie tego przepisu z porządku prawnego, które spowodowało lukę w prawie, a ta może być wypełniona jedynie przez dalsze stosowanie art. 103 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W związku z tym domagał się wypłacania emerytury wojskowej bez obniżenia, z wyrównaniem świadczenia od dnia 1 czerwca 2000 r. do dnia 31 grudnia 2000 r. z odsetkami.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2001 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie odwołanie oddalił.

Apelacja wnioskodawcy, oparta na argumentach przytoczonych w odwołaniu, została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2003 r. Także ten Sąd nie podzielił jego stanowiska, że po stwierdzeniu niezgodności z Konstytucją art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach, przestał obowiązywać przepis art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w brzmieniu pierwotnym, oraz że w stanie prawnym powstałym po orzeczeniu Trybunału należy stosować przepis art. 103 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 11 wojskowej ustawy emerytalnej. W ocenie prawnej Sądu Apelacyjnego, Trybunał Konstytucyjny nie uchylił przepisu art. 40 tej ustawy, lecz tylko przepis art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, wprowadzający jego zmianę, wobec czego art. 40 obowiązuje nadal, i w roku 2000 reguluje wypłatę emerytur wojskowych na dotychczasowych zasadach.

Kasacja wnioskodawcy została oparta na podstawie zarzutu błędnego zastosowania art. 40 wojskowej ustawy emerytalnej o niezmienionej treści i niezastosowaniu art. 103 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uzasadnieniem, że do przywrócenia dawnego brzmienia art. 40 ustawy emerytalnej Trybunał Konstytucyjny nie miał uprawnień. W ramach podstaw kasacyjnych wnioskodawca zarzucił także naruszenie art. 217 § 1 i art. 233 § 1 k.p.c. przez „zbyt ogólne zajęcie stanowiska oraz niedokonanie oceny wiarygodności i mocy dowodów z opinii prof. dr hab. M. Markiewicza, Biura Legislacyjnego Sejmu oraz Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, przedstawionych przez wnioskodawcę w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Ocenę zasadności podstaw kasacji, związaną zarazem z rozstrzygnięciem wskazanego w niej istotnego zagadnienia prawnego, Sąd Najwyższy rozpoczął od stwierdzenia, że niezmieniona sytuacja faktyczna, polegająca na pobieraniu emerytury wojskowej i osiąganiu dochodów przez emerytów wojskowych, regulowana była zmieniającymi się przepisami, wyznaczającymi sankcję zawieszenia prawa do emerytury. Kwestię tę pierwotnie regulował przepis art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36), przewidujący na wypadek osiągnięcia przez emerytowanego wojskowego wynagrodzenia lub dochodu z tytułu pracy, który łącznie z emeryturą w danym roku przekraczał w stosunku miesięcznym kwotę podstawy wymiaru emerytury - ograniczenie świadczenia o kwotę tego przekroczenia, nie więcej niż o 25% świadczenia. Od dnia 1 stycznia 1999 r. wspomniany przepis otrzymał, z mocy art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, brzmienie, według którego do emerytów osiągających dochody z tytułu stosunku pracy, służby, innej pracy zarobkowej lub prowadzenia pozarolniczej działalności, którzy nie ukończyli 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), stosuje się art. 103-106 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w brzmieniu Dz.U. Nr 162, poz. 1118). W związku z tą zmianą następowało zawieszenie prawa do emerytury w razie osiągnięcia dochodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego lub zmniejszenie świad-

czenia o odpowiednią kwotę przekroczenia, gdy dochód jest wyższy od kwoty 70% tak ustalonego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Zmiana prawa dokonana przepisem art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, została - ze względu na zawartą w nim treść normatywną - uznana wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K. 4/99 za niezgodną z zasadami wynikającymi z art. 2 (zasadą ochrony zaufania do państwa) i art. 32 Konstytucji (zasadą równości).

Po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie mógł być stosowany art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin w brzmieniu nadanym przez art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 580, z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 581 oraz wyrok z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 394/02, niepublikowany), nierozstrzygnięte pozostawało natomiast zagadnienie, w jakim brzmieniu stosować przepis art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w miejsce jego treści nadanej przez art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i uchylonej orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego. Ta kwestia, pojawiająca się w niniejszej sprawie, została rozstrzygnięta w drodze wykładni orzeczenia podjętej w trybie art. 74 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. W postanowieniu z dnia 21 marca 2000 r., K 4/99 (OTK 2000, poz. 65) Trybunał Konstytucyjny usunął wątpliwości co do treści swego wyroku, wyjaśniając, że dotyczy on przepisu art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zarówno w zakresie, w jakim uchylał dotychczasowe brzmienie, jak i w zakresie, w jakim nadał nowe brzmienie przepisowi art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Wykładnia dokonana przez Trybunał Konstytucyjny oznacza, że traci moc zmiana art. 40, wobec czego jest on stosowany w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Wykładnia stanowiąca integralną część orzeczenia z dnia 20 grudnia 1999 r. i mająca taką samą jak orzeczenie moc prawną powoduje, że nie można rozumieć tego orzeczenia w sposób z nią sprzeczny. W związku z tym opinie prawne prof. dr hab. Marka Markiewicza, Biura Legislacyjnego Sejmu oraz Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, przedstawione przez wnioskodawcę w postępowaniu przed

Sądem pierwszej instancji, sprowadzające się do stwierdzenia braku konstytucyjnych podstaw do interpretowania treści orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego jako przywracającego moc obowiązującą przepisowi art. 40 dawniej obowiązującej ustawy emerytalnej, który utracił moc w wyniku uchylecia w prawidłowym procesie legislacyjnym, potraktowane zostały przez Sąd Najwyższy wyłącznie jako pogląd prawny ich autorów.

Do czasu uchwalenia od dnia 1 stycznia 2001 r. nowej regulacji zasad wypłaty emerytur wojskowych, uwzględniającej orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego - art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 122 , poz. 1313), przepis art. 40 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin powinien być stosowany od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r. w Dzienniku Ustaw (tj. od 24 grudnia 1999 r.) w takim brzmieniu, jakie miał w dniu 31 grudnia 1998 r.

Na koniec, odnosząc się do wyrażonego w kasacji poglądu o istnieniu luki w prawie, Sąd Najwyższy stwierdził, że w żadnym wypadku nie mogłaby być ona wypełniona przez zastosowanie art. 103 ust. 2 w związku z art. 11 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten, zawarty w ustawie przewidującej jako podstawę prawa do świadczeń ubezpieczenie społeczne, charakteryzujące się współistnieniem solidarnego zabezpieczenia od bytowych ryzyk życiowych i samodzielnym kształtowaniem tego zabezpieczenia przez jednostkę, wiążącą ściśle wysokość emerytury z kwotą wpłaconych składek, nie może być odnoszony do zabezpieczenia emerytalnego żołnierzy zawodowych, świadczonego przez państwo według całkowicie odmiennych reguł.

W tym stanie rzeczy, kasacja jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw, została oddalona (art. 393¹² k.p.c.).

=====